
SPOMIENKA NA PROFESORA ŠTEFANA KIMLIČKU – NEDOŽITÝCH 80 ROKOV VIZIONÁRA SLOVENSKEHO KNIHOVNÍCTVA

prof. PhDr. Jaroslav Šušol, PhD.; jaroslav.susol@uniba.sk; (Univerzita Komenského v Bratislave, Filozofická fakulta)

<http://doi.org/10.52036/1335793X.2023.SC.50-52>

V novembri 2023 si pripomenieme 80 rokov od narodenia významnej osobnosti slovenskej a československej knižnično-informačnej teórie i praxe, profesora Ing. Štefana Kimličku, CSc. Odborníka, ktorý zásadným spôsobom prispel k rozvoju disciplíny teoretickým i aplikačným výskumom v druhej polovici 20. storočia a zasadil sa o úspešné nastavenie prechodu knižnično-informačného sektora na Slovensku do éry počítačov a digitálnej komunikácie.

Štefan Kimlička sa narodil 9. novembra 1943 v Topoľčanoch. Po skončení stredoškolskej prípravy na Vojenskej škole Jána Žižku z Trocnova v Bratislave sa rozhodol orientovať technickým smerom a v roku 1968 úspešne absolvoval štúdium odboru automatizácia a regulácia na Elektrotechnickej fakulte Slovenskej vysokej školy technickej v Bratislave. Hneď po nástupe do praxe sa jeho odborné aktivity začali prepájať s knižnicami – začal pracovať v Ústrednej ekonomickej knižnici Vysokej školy ekonomickej v Bratislave a venoval sa problematike automatizácie knižníc a projektovania knižnično-informačných systémov. Pôsobil tu v rokoch 1969 – 1976 ako vedúci oddelenia a zástupca riaditeľa.

V rokoch 1978–1980 pracoval Kimlička vo Výskumnom ústave vodného hospodárstva ako výskumný pracovník. Zostal verný informačným systémom, tento raz sa však zameril na špecializované vedecké a odborné informácie. V pozícii vedúceho projektu sa spolupodieľal na budovaní medzinárodného automatizovaného informačného systému pre vodohospodárstvo (VODOINFORM). Pracovný život Štefana Kimličku bol po určitú dobu spojený aj so Slovenskou národnou knižnicou. V rokoch 1986 – 1990 pôsobil ako vedúci výskumného oddelenia na bratislavskom pracovisku Slovenskej národnej knižnice Matice slovenskej v Bratislave, kde bol jedným z hlavných hnacích motorov

riešenia projektu Integrovaného knižnično-informačného systému Kooperatívneho združenia knižníc.

Väčšinu svojho odborného života, vyše 25 rokov, však Štefan Kimlička strávil na pôde Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, na Katedre knižničnej a informačnej vedy. Najskôr tu pracoval ako výskumný pracovník (1976 – 1978), neskôr sa vrátil na pozíciu odborného asistenta (1980 – 1986) a napokon tu pôsobil ako docent, profesor i vedúci katedry (1990 – 2006). Zásadným spôsobom sa pričínal o rozvoj vedecko-informačného zamerania štúdia a od počiatku svojho pôsobenia na katedre sa profiloval ako odborník, ktorý dokázal efektívne prepájať teóriu s praxou.

Ťažiskom Kimličkových pedagogických aktivít boli predmety orientované na projektovanie a automatizáciu informačných systémov. Jeho celoživotné vedecké a študijné zameranie možno na základe vyučovaných predmetov zhrnúť do 4 oblastí: systémová analýza, systémová integrácia, teória knižnično-informačných systémov a manažment knižničných projektov a záznamov. V roku 1990, krátko po druhom návrate na KKIV, sa Kimlička habilitoval a o šesť rokov neskôr sa stal po dlhej dobe prvým profesorom knižničnej a informačnej vedy na Slovensku – vymenovanie sa uskutočnilo 5. septembra 1996. To už mal Kimlička za sebou viacročné pôsobenie vo funkcii vedúceho katedry, ktorej sa ujal tesne po turbulentných zvratoch súvisiacich so spoločensko-politickými zmenami po roku 1989. Mal zásadný podiel na tom, že v sústave študijných odborov vysokoškolského vzdelávania, ktorá bola prijatá v roku 2002, sa objavil študijný odbor 3.2.4 knižnično-informačné štúdiá nielen na 1. a 2. stupni štúdia, ale aj ako odbor doktorandského štúdia a odbor, v ktorom sa uskutočňovali habilitačné a inauguračné konania.

Vedecko-výskumná a projektová činnosť Kimličku je neodmysliteľne spätá s technologickými pokrokmi v informačnej činnosti a ich implementáciou v podmienkach Slovenska; občas stáli na originálnych riešeniach, a občas boli inšpirované inováciami v zahraničí. Spomeňme len niektoré. V rokoch 1970 – 1975, počas svojho pôsobenia v Ústrednej ekonomickej knižnici, pracoval ako vedúci na projekte EKO-INDEX, ktorého cieľom bolo vybudovať dokumentografickú bázu dát pre oblasť ekonomiky a ktorý postupne prerástol do automatizovaného informačného systému (AIS ÚEK) pokrývajúceho informačné zdroje z domácej a zahraničnej časopiseckej produkcie z oblasti ekonomie a príbuzných disciplín. V rokoch 1986 – 1990 pracoval Š. Kimlička ako systémový manažér na už spomínanom národnom projekte IKIS – Integrovaný knižnično-informačný systém, ktorý položil základy štandardizácie v knihovníctve, inicioval zintenzívnenie spolupráce slovenských knižníc a stal sa koncepčným a metodickým východiskom moderného knižnično-informačného systému na Slovensku.

Od začiatku 90. rokov 20. storočia sa tematické zameranie výskumných tém Kimličku začalo výraznejšie posúvať smerom k problematike vzdelávania všeobecne, a špeciálne v oblasti informačnej vedy. Hoci sa tejto téme venoval sporadicky už v priebehu 80. rokov (naj-

mä v súvislosti s reflektovaním zmien vo vzdelávaní informačných pracovníkov, ktoré boli spôsobené zavádzaním automatizácie), v kontexte jeho novej, centrálnej manažérskej a garantskej pozície na katedre sa Štefan Kimlička veľmi zodpovedne venoval otázkam spojeným s modernizáciou študijných programov. Okrem obsahových zmien úspešne previedol katedru aj zásadnými organizačnými zmenami, ktorými v tomto desaťročí prechádzalo slovenské vysoké školstvo, vrátane zavedenia kreditového systému štúdia či rozdelenia štúdia na dva stupne – bakalársky a magisterský. V tomto úsilí mu nepochybne bol silnou inšpiráciou aj dlhodobý študijný pobyt v USA, v rámci ktorého sa v roku 1990 pozrel na fungovanie School of Library and Information Science (Catholic University of America vo Washingtone) a na Graduate School of Library and Information Science (Simmons College v Bostone). Po návrate, v rokoch 1991 – 1993 bol vedúcim grantového projektu Model informačného zabezpečenia učebného a vedecko-výskumného procesu vysokej školy spoločenskovedného zamerania.

V podobnom duchu bola koncipovaná aj séria troch projektov OSI-OSF Pro Scientia, ktoré sa realizovali na prelome tisícročí v rozmedzí 6 rokov (1998 – 2003) a ktorých cieľom bolo definovanie podoby dokumentácie a prezentácie vedy a vzdelávania na Slovensku a vytvorenie základu kooperačného systému na zber a spracovanie údajov o publikačnej činnosti pracovníkov akademických a vedeckých inštitúcií. Najznámejším a najtrvácnejším výsledkom týchto aktivít bolo definovanie systematickej kategorizácie publikačných výstupov, ktorá sa v akademickej sfére na Slovensku využívala viac ako dve desaťročia a napriek zavedeniu nového (vraj jednoduchšieho) systému prežíva dodnes.

Významným prínosom Štefana Kimličku k rozvoju odboru bola jeho organizačná a expertná činnosť. V roku 1973 Kimlička založil tradíciu a stal sa jedným z hlavných organizátorov seminárov INFOS, kde boli prezentované najnovšie trendy v oblasti automatizácie a elektronizácie knižnično-informačných procesov. INFOS-y sa stali jedným z hlavných kanálov šírenia inovácií v oblasti informačnej činnosti v bývalom Československu. V rokoch 1976 – 1989 bol Kimlička organizačným tajomníkom a podpredsedom vtedajšej profesijnej organizácie, Zväzu slovenských knihovníkov a informačných pracovníkov. Pôsobil tiež vo funkciách vedúceho sekretariátu a predsedu Informatičkej sekcie ZSKI. Po revolúcii v roku 1990 vznikol Spolok slovenských knihovníkov ako priamy nástupca ZSKI a Štefan Kimlička sa stal jeho prvým predsedom.

V rokoch 1990 – 1992 bol členom Skupiny nezávislých expertov pre informačnú politiku pri Predsedníctve vlády SR. Od roku 1990 do roku 1994 bol tiež členom Skupiny expertov Ministerstva kultúry SR pre informatizáciu. V roku 1999 minister kultúry SR vymenoval Štefana Kimličku za člena Ústrednej knižničnej rady, poradného orgánu ministra kultúry Slovenskej republiky v oblasti knižníc a knihovníctva. Uznaním presahu expertízy profesora Kimličku aj mimo oblasť knižničnej a informačnej vedy bola skutočnosť, že v roku 1999 ho minister školstva SR a predseda SAV vymenovali do funkcie podpredsedu Komisie Vedeckej grantovej agentúry Ministerstva školstva Slovenskej republiky a Slovenskej akadémie vied pre vedy o spoločnosti a za člena Predsedníctva Vedeckej grantovej agentúry Ministerstva školstva Slovenskej republiky a Slovenskej akadémie vied.

Všetky tieto odborné, vedecké, pedagogické i organizačné aktivity sa postupne pretavili do množstva publikačných výstupov. Podľa evidencie Ústrednej knižnice FiF UK v Bratislave je Štefan Kimlička autorom viac ako 120 vedeckých a odborných prác, 10 vysokoškolských učebníc a skrípt, 11 odborných a 3 vedeckých monografií, 35 príspevkov na konferenciách, 31 správ z vedeckovýskumnej činnosti, 25 redakčných prác a ďalších publikácií. Nielen študentom Katedry knižničnej a informačnej vedy sú dôverne známe monografie a učebnice sumarizujúce a rozvíjajúce poznatky z oblasti aplikácie technológií do procesov knižnično-informačných systémov, alebo systémových disciplín všeobecne – Mechanizácia a automatizácia v knižniciach a informačných strediskách (v spoluautorstve s Michalom Bakom, 1981), Manažment tvorby informačných systémov – teoretické východiská, metódy a postupy vo sfére vedy, výskumu a vzdelávania (1995), Vplyv internetu na štruktúru a funkcie knižnično-informačných systémov (2000) či Informačné systémy – teoretické východiská, princípy, metódy projektovania (2006). Z ďalších prác, ktoré výraznejšie zasiahli aj do vývoja slovenskej knižnično-informačnej praxe, spomeňme napríklad Organizačno-funkčný model integrovaného knižnično-informačného systému kooperačného združenia knižníc v SSR (IKIS-KZK, 1987), Informačné zabezpečenie vedy a výskumu na Slovensku (1999), Požiadavky na knižničný softvér: metodika výberu (1998), Postavenie a komunikačné úlohy akademických knižníc vo vysokoškolskom vzdelávaní (2001), Význam spracovania a prezentácie publikačnej činnosti na vysokej škole – úloha akademických knižníc: spracovanie publikačnej činnosti (2001).

Poznali sme Štefana Kimličku ako mimoriadne pracovitého a produktívneho človeka, vedca a manažéra. Ak momentálne neučil alebo nebol pracovne vzdialený na nejakej schôdzi či porade, mohli sme si byť istí, že ho nájdeme v jeho kancelárii sedieť za počítačom a pracovať. A keď sme ako jeho kolegovia za ním prišli s akýmkoľvek problémom, vždy si našiel čas na vypočutie, radu alebo povzbudenie. Bol to tímový hráč a dokázal podnecovať ľudí k spolupráci a vyburcovať ich k výborným výkonom. Výsledky jeho práce sú spojené s menami mnohých významných odborníkov, ktorí v druhej polovici 20. storočia rozvíjali knižnično-informačnú teóriu – Bako, Vontorčík, Švarcová, Gondová, Hanakovič, Makulová, Katuščák a ďalší. Napriek všetkej múdrosti, úspechom, titulom a funkciami, ktoré v živote dosiahol, pôsobil Kimlička v komunikácii stále skromne a miestami až placho. Bol to aj obetavý a zaniatený učiteľ. Za obdobie svojho pôsobenia na KKIV sa spolupodieľal na odbornej príprave stoviek absolventov odboru, ktorí následne dokázali v praxi implementovať poznatky, ktoré im vštepil, a najmä systémový prístup k riešeniu problémov, ktorého bol neúnavným zástancom a propagátorom.

Profesor Štefan Kimlička nás opustil po ťažkej chorobe 25. 11. 2006 vo veku 63 rokov. Napriek tomu veríme, že jeho intelektuálna stopa je vo fungovaní KKIV citeľná a čitateľná aj po rokoch.

Odporúčané zdroje:

KIMLIČKA, Š. a M. BAKO. *Výstavba a prevádzka automatizovaných informačných systémov v oblasti knižníc a vedeckotechnických informácií*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1982.

KIMLIČKA, Š. *Manažment tvorby informačných systémov: teoretické východiská, metódy a postupy vo sfére vedy, výskumu a vzdelávania*. Bratislava: SITK – Centrum VTI SR, 1995. ISBN 80-85165-52-X.

KIMLIČKA, Š. *Publikačná činnosť: evidencia, vykazovanie a informačné systémy o publikačnej činnosti a citáciách podľa medzinárodných štandardov*. Bratislava: STIMUL, 1997.

KIMLIČKA, Š. *Študijný odbor Knižničná a informačná veda*. Bratislava: Stimul, 1998. ISBN 80-85697-89-0.

KIMLIČKA, Š. *Informačné systémy*. Martin: Slovenská národná knižnica, 2006. ISBN 80-89023-88-6.

LICHNEROVÁ, L. a A. NIKOLOVOVÁ. *Obzretie za životom a dielom prof. Štefana Kimličku (1943-2006)*. In: *Knižnica*. Roč. 15, č. 1 (2014), s. 82 – 89.

RANKOV, P. Jubilant Štefan Kimlička. *Bulletin SAK*. 2003, 11(4), 50 – 52. ISSN 1335-7905.